

VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 77 0 P 001816 10 Rev
Dana: 24.05.2011. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Darka Osmića, kao predsjednika vijeća, Senada Tice i Jadranke Stanišić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja - protutuženih Z. P. iz P., G. P. i D. P. iz P., koje zastupa punomoćnik Z. P. iz P., ... broj ..., protiv tuženog - protutužitelja MX RS MP A.D. T., ZP E. A. D. B. L., RJ E.1, P., koga zastupa punomoćnik D. B. na osnovu generalne punomoći broj 1007/07 od 03.09.2007. godine, radi utvrđenja i isplate, vrijednost spora po tužbi 4.419,44 KM i po protutužbi 4.517,99 KM, odlučujući o reviziji tuženog - protutužitelja protiv presude Okružnog suda u Banjoj Luci, broj 77 0 P 001816 10 Gž od 17.09.2010. godine, na sjednici održanoj 24.05.2011. godine, donio je

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Prijedoru, broj 77 0 P 001816 10 P od 09.03.2010. godine usvojen je tužbeni zahtjev tužitelja i utvrđeno da tuženom ne pripada pravo na naplatu duga po računu broj 09-1009-903018110 iz mjeseca oktobra 2009. godine u iznosu od 4.419,44 KM za obračunatu električnu energiju i kamate na taj iznos (**stav I**); odbačena je tužba tužitelja u dijelu zahtjeva kojim je traženo da se naloži tuženom da izvrši otpis utvrđenog iznosa sa finansijske kartice tužitelja (**stav II**); djelimično je usvojen protutužbeni zahtjev tuženog i obavezani tužitelji da na ime duga za utrošenu električnu energiju isplate iznos od 416,50 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dospelosti svakog pojedinog iznosa glavnog duga do isplate i to: na iznos od 32,32 KM zakonsku zateznu kamatu od 25.12.2008. godine do isplate, na iznos od 27,31 KM zakonsku zateznu kamatu od 25.01.2009. godine do isplate, na iznos od 28,36 KM zakonsku zateznu kamatu od 25.02.2009. godine do isplate, na iznos od 33,37 KM zakonsku zateznu kamatu od 25.03.2009. godine do isplate, na iznos od 17,56 KM zakonsku zateznu kamatu od 25.04.2009. godine do isplate, na iznos od 23,05 KM zakonsku zateznu kamatu od 25.05.2009. godine do isplate, na iznos od 4,72 KM zakonsku zateznu kamatu od 25.06.2009. godine do isplate, na iznos od 35,92 KM zakonsku zateznu kamatu od 25.07.2009. godine do isplate, na iznos od 27,00 KM zakonsku zateznu kamatu od 25.08.2009. godine do isplate, na iznos od 8,27 KM zakonsku zateznu kamatu od 25.09.2009. godine do isplate, na iznos od 1,41 KM zakonsku zateznu kamatu od 25.09.2009. godine do isplate, na iznos od 22,22 KM zakonsku zateznu kamatu od 25.10.2009. godine do isplate, na iznos od 3,78 KM

zakonsku zateznu kamatu od 25.10.2009. godine do isplate, na iznos od 5,23 KM
zakonsku zateznu kamatu od 25.11.2009. godine do isplate, na iznos od 30,77 KM
zakonsku zateznu kamatu od 25.11.2009. godine do isplate, na iznos od 9,00 KM
zakonsku zateznu kamatu od 25.12.2009. godine do isplate, na iznos od 52,95 KM
zakonsku zateznu kamatu od 25.12.2009. godine do isplate, na iznos od 45,52 KM
zakonsku zateznu kamatu od 25.01.2010. godine do isplate i na iznos od 7,74 KM
zakonsku zateznu kamatu od 25.01.2010. godine do isplate (**stav III**); svaka stranka
snosi svoje troškove postupka (**stav IV**).

Dopunskom presudom broj 77 0 P 001816 10 P od 20.07.2010. godine prvostepeni sud je u preostalom dijelu odbio protutužbeni zahtjev tuženog.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjoj Luci, broj 77 0 P 001816 10 GŽ od 17.09.2010. godine žalba tuženog je djelimično usvojena tako što je prvostepena presuda preinačena u dijelu u kom je usvojen tužbeni zahtjev tužitelja i utvrđeno da tuženom ne pripada pravo na naplatu duga po računu broj 09-1009-903018110 iz mjeseca oktobra 2009. godine u iznosu od 3.765,94 KM (**stav I**); u preostalom dijelu je žalba tuženog odbijena i dopunska presuda broj 77 0 P 001816 10 P od 20.07.2010. godine potvrđena.

Tuženi revizijom pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava sa prijedlogom da se revizija uvaži, pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev odbije, a protutužbeni zahtjev usvoji.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Odredbom člana 237. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03 do 49/09, u daljem tekstu: ZPP) propisano je, da revizija nije dozvoljena ako vrijednost pobijanog dijela prvosnažne presude ne prelazi 10.000,00 konvertibilnih maraka. Prema stavu 3. istog člana, izuzetno, Vrhovni sud Republike Srpske može dozvoliti reviziju u svim predmetima, ako ocijeni da bi odlučivanje po reviziji bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima.

Kako je ovaj sud ocijenio da bi odlučivanje o reviziji tuženog u ovom predmetu bilo od značaja za primjenu prava u drugim slučajevima, primjenom navedene zakonske odredbe, reviziju tuženog je dozvolio i pored toga što vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi 10.000,00 KM.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se utvrdi da tuženom ne pripada pravo na naplatu duga po računu broj 09-1009-903018110 iz mjeseca oktobra 2009. godine u iznosu od 4.419,44 KM za obračunatu električnu energiju i kamate na taj iznos, za vremenski period od 20.04.2000. godine do 30.10.2009. godine.

Protutužbenim zahtjevom je traženo da se tužitelji obavežu na isplatu iznosa od 2.585,47 KM na ime glavnog duga za utrošenu električnu energiju i iznosa od 2.024,25 KM na ime dospjelih i obračunatih zateznih kamata, tj. ukupnog iznosa od 4.609,72 KM, za period od 20.04.2000. do 31.12.2009. godine, sa zakonskom zateznom kamatom na ovaj iznos počev od 25.01.2010. godine, kao dana preinačenja tužbenog zahtjeva pa do isplate.

Među parničnim strankama nije sporno da je tuženi isporučivao električnu energiju domaćinstvu tužitelja u mjestu S., opština P. putem mjernog uređaja broj ... pod elektrodistributivnim brojem Takođe nije sporno da je tuženi tužiteljima ispostavljao račune za utrošenu električnu energiju na koje tužitelji nisu pismeno prigovarali i da su posljednju uplatu izvršili 26.04.2002. godine, bez naznake na koji dospjeli račun se uplata odnosi.

Tužitelji u ovoj parnici nisu osporavali visinu računa za utrošenu električnu energiju, a svoj tužbeni zahtjev zasnivaju na činjenici da je nastupila zastara potraživanja i da je tuženi obračunao zatezne kamate protivno odredbi člana 279. stav 1. ZOO, jer je dospjelu zateznu kamatu pripajao glavnom dugu i ponovo na taj zbirni iznos računao kamatu za sljedeći period.

Iz financijske kartice za tužitelje proizilazi da potraživanje tuženog za utrošenu električnu energiju u periodu od 20.04.2000. godine do 31.12.2009. godine, sa obračunatim kamatama na glavni dug, iznosi 4.609,72 KM od čega 2.585,47 na glavni dug, a 2.024,25 na zatezne kamate. U financijskoj kartici su jasno razdvojena zaduženja po mjesečnim računima za utrošenu električnu energiju i zaduženja po osnovu obračunatih kamata, a izvršenih 14 uplata u periodu od 20.04.2000. godine do 26.04.2002. godine, uredno je evidentirano.

Ugovor o isporuci električne energije smatra ugovorom po pristanku ili adhezionim ugovorom i karakterističan je po tome što jedna ugovorna strana (ovdje tuženi) jednostrano unaprijed određuje sve uvjete ugovora, a druga strana (ovdje tužitelji) ih samo prihvata, bez mogućnosti da ih mijenja.

Prema odredbi člana 142. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO) opšti uvjeti koje odredi jedan ugovarač, bilo da su sadržani u formularnom ugovoru, bilo da se na njih ugovor poziva, dopunjuju posebne pogodbe utvrđene među ugovaračima u istom ugovoru i, u pravilu, obavezuju isto kao i ove. Opšti uvjeti ugovora moraju se objaviti na uobičajeni način, a da bi obavezivali ugovornu stranu koja pristupa ugovoru, opšti uvjeti su joj morali biti poznati od ranije ili najkasnije u času zaključenja ugovora.

Dakle, nije sporno da se na ugovorne odnose stranaka primjenjuju i Opšti uslovi za isporuku i snabdijevanje električnom energijom koji su bili na snazi u momentu zaključenja Ugovora o isporuci električne energije, odnosno koji su sada u primjeni („Službeni glasnik RS“, broj 85/08- u daljem tekstu: Opšti uslovi).

Relevantni navodi revizije sastoje se: u isticanju da je nedozvoljeno podnošenje tužbe za utvrđenje u kojoj je tužbeni zahtjev postavljen tako da se od suda traži donošenje presude kojom se „utvrđuje da tuženi nema pravo na naplatu“, da je potrošač sa svakim dostavljenim računom na koji nije blagovremeno pismeno prigovario, ako je smatrao da novčani iznos koji je naveden u računu nije pravilno obračunat, priznao dug i time prekidao zastaru potraživanja i da je nepodnošenjem prigovora izgubio pravo da se poziva na prigovor zastare potraživanja.

Revident se, pri tome, poziva da su ovi pravni stavovi izraženi u odlukama Vrhovnog suda Republike Srpske, broj 118-0-Rev-07-000664 od 04.01.2008. godine, broj 118-0-Rev-07-000556 od 27.06.2008. godine, broj 118-0-Rev-000887 od 18.07.2008. godine, broj 118-0-Rev-09-000025 od 15.01.2010. godine, broj 118-0-Rev-09-000472 od 12.02.2010. godine i broj 77 0 P 002401 09 Rev od 17.08.2010. godine.

U navedenim odlukama ovog suda, izraženo je pravno shvatanje da po isteku roka u kom se mogao podnijeti pismeni prigovor na osnovanost i visinu ispostavljenog računa za isporučenu električnu energiju, ako takav prigovor nije podnesen, potrošač - krajnji kupac, u eventualnom parničnom postupku, više se ne može pozivati na zastarjelost potraživanja po odredbama ZOO.

Na osnovu člana 18. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju („Službeni glasnik BiH“, broj 57/08, 70/09 i 13/10) Građansko-upravno odjeljenje Vrhovnog suda Republike Srpske, na sjednici koja je održana 11.04.2011. godine, zauzelo je pravno shvatanje o pitanju pravilne primjene odredbe člana 54. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09-u daljem tekstu: ZPP) u sporovima za utvrđenje da isporučiocu (snabdjevaču) ne pripada pravo da od potrošača (krajnjeg kupca) zahtjeva naplatu zastarjelog potraživanja za isporučenu električnu energiju, te primjeni odredaba ZOO o zastarjelosti tih potraživanja i uračunavanju ispunjenja u sporovima nastalim iz Ugovora o isporuci električne energije (Ugovora o snabdijevanju) između ugovornih strana, kako slijedi:

Pravo pristupa sudu zajamčeno je članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Potrošač električne energije (krajnji kupac) ima pravni interes da sud u parničnom postupku utvrdi da isporučiocu električne energije (snabdjevaču) ne pripada pravo da zahtjeva isplatu potraživanja za isporučenu električnu energiju. Potrošač, kao ugovorna strana iz Ugovora o isporuci električne energije (Ugovora o snabdijevanju) ima pravni interes da sud odluči o njegovoj obavezi koja proizilazi iz tog ugovora, pa deklaratorna tužba kojom traži da se utvrdi da tuženom - isporučiocu ne pripada pravo na naplatu zastarjelog potraživanja za isporučenu električnu energiju, ima pravnu podlogu u odredbama člana 54. ZPP.

Nije osnovan revizioni prigovor da je krajnji kupac izgubio pravo da se poziva na zastaru potraživanja ako pismenim prigovorom nije osporavao ispostavljeni račun za utrošenu električnu energiju.

Odredbom člana 87. stav 5. Opštih uslova propisano je da je krajnji kupac, ukoliko ne prigovori na osnovanost i visinu obračunatog iznosa sa računa u propisanom roku, dužan izvršiti plaćanje. Prigovor se mora podnijeti u pismenoj formi distributeru ili snabdjevaču na novčani iznos naznačen na računu za utrošenu električnu energiju u roku određenom za plaćanje (čl. 88. stav 1.). Ukoliko ne izvrši plaćanje u navedenom roku, potrošač - krajnji kupac pada u docnju u skladu sa odredbom člana 324. stav 1. ZOO, jer nije u roku određenom za ispunjenje ispunio svoju obavezu.

Propuštanje potrošača - krajnjeg kupca da blagovremeno izjavi prigovor na obračunati iznos ne utiče na njegovo pravo da u sporu po tužbi isporučiooca - snabdjevača, istakne prigovor zastarjelosti potraživanja po osnovu isporučene električne energije, odnosno da deklatornom tužbom kod nadležnog suda traži da se utvrdi da isporučioocu - snabdjevaču ne pripada pravo da zahtjeva isplatu zastarjelog potraživanja za isporučenu električnu energiju.

Zato nije prihvatljivo pravno shvatanje izraženo u odlukama ovog suda broj 118-0-Rev-07-000664 od 04.01.2008. godine, broj 118-0-Rev-07-000556 od 27.06.2008. godine i druge, da je potrošač, odnosno krajnji kupac, propuštanjem da izjavi prigovor na osnovanost i visinu obračunatog iznosa naznačenog u računu, izgubio pravo da istakne prigovor zastarjelosti potraživanja u parničnom postupku pred nadležnim sudom.

Podnošenje prigovora na osnovanost i visinu iznosa naznačenog u ispostavljenom računu za utrošenu električnu energiju može uticati samo na početak toka roka zastarjelosti (zavisno od ishoda postupka po prigovoru) u smislu člana 361. ZOO.

Nesporno je da su tužitelji imali 14 uplata prema tuženom kao snabdjevaču - isporučioocu električne energije. Zadnja uplata tužitelja bila je 26.04.2002. godine i tom je uplatom, posljednji put, prekinut jednogodišnji rok zastare (čl. 378. stav 1. tačka 1.) u smislu odredbe čl. 387. stav 2. ZOO, a novi rok zastare od jedne godine je počeo teći iznova nakon zadnje uplate. Kako je tuženi protutužbu radi naplate duga podnio prvostepenom sudu 16.12.2009. godine, pravilno je drugostepeni sud zaključio da protutužbeni zahtjev, u smislu odredbe čl. 360. ZOO, nije osnovan za potraživanje koje obuhvata period od 20.04.2000. do 16.12.2008. godine, pa je materijalno pravo pravilno primjenjeno kada je u ovom dijelu tužbeni zahtjev usvojen.

Nije prihvatljivo pravno gledište revidenta, da se u smislu odredbe člana 387. ZOO, ima smatrati da je potrošač priznao dug time što nije pismenim prigovorom osporavao tačnost dostavljenog obračuna za utrošenu električnu energiju, pa da je na taj način sa svakom dostavom računa dolazilo do prekida zastarjevanja potraživanja.

Odredbom člana 387. ZOO je propisano: „Zastarjevanje se prekida kada dužnik prizna dug (stav 1.); Priznanje duga može se činiti ne samo izjavom povjeriocu, nego i na posredan način, kao što su davanje otplate, plaćanje kamate, davanje obezbjeđenja (stav 2.)“. Priznanje duga mora biti jasno, određeno, bezuvjetno i mora se dati u toku zastarnog roka.

Prema tome, za priznanje duga traži se aktivna radnja dužnika, bilo izravna, kada se da takva izjava, ili posredna, kroz određene radnje koje se mogu cijeliti kao namjere da se ispuni obaveza. U radnjama krajnjeg kupca kojima prihvata ispostavljeni račun, ali ga ne plaća, nema priznanja duga, pa prema tome ni prekida zastarjevanja potraživanja.

Nesporno je da su tužitelji unutar perioda koji je obuhvaćen protutužbom (od 20.04.2000. do 31.12.2009. godine) imali 14 uplata za utrošenu električnu energiju i da nisu navodili za koji se period vrši plaćanje. Imajući to u vidu, nižestepeni sudovi su pravilno primjenili odredbu člana 312. stav 2. ZOO kada su naši da se u takvom slučaju obaveze namiruju onim redom kako je koja dospjela za ispunjenje, počevši od najstarije obaveze.

U pogledu uračunavanja ispunjenja obaveza potrošača - krajnjeg kupca primjena odredbi člana 312. i 313. ZOO, ovisi od svakog konkretnog slučaja, jer se radi o više istorodnih obaveza između istih lica.

Iz naprijed navedenih razloga temeljem člana 248. u vezi sa članom 237. stav 3. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09), revizija tuženog je odbijena.

Predsjednik vijeća
Darko Osmić

Za tačnost opravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić